

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie: 10.04.2026 nr MKM/26-0420/-1K

Meie: 07.05.2026 nr 1-7/122-5

**Siseministeeriumi valitsemisala ettepanekud
ruumiandmete seaduse jt seaduste muutmise
seaduse ning teenuste kujundamise
väljatöötamiskavatsusele**

Austatud minister

Olete esitanud arvamuse avaldamiseks ruumiandmete seaduse jt seaduste muutmise seaduse ning teenuste kujundamise väljatöötamiskavatsuse (edaspidi VTK). Esitame VTK kohta järgmised tähelepanekud.

1. Toetame aadressiandmete süsteemi (ADS) ja kohanimeregistri (KNR) konsolideerimist ühtseks aadresside ja kohanimede süsteemiks (AKS). Seejuures märgime, et ADS ja KNR koondamine üheks teenuseks võib kaasa tuua IT-arenduse vajaduse haldusala välisveebides. Rõhutame, et uute teenuste arendamisel tuleb tagada nende täielik liidestatavus olemasolevate sisejulgeoleku infosüsteemidega. Eelnõu väljatöötamise käigus on vaja hinnata arenduskulusid ja integratsioonivajadusi ka Siseministeeriumi haldusala vaates. Kui muudatused eeldavad Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusel (SMIT) uute filtrite või liideste arendamist, peab nende rahastus kajastuma VTK mõjude analüüsis ja eelarves. Täiendavalt juhime tähelepanu, et ortofotode avaliku lahtusvõime langus võib mõjutada teenuseid, kus toimub andmete laadimine SMITi poolt hallatavatesse infosüsteemidesse. Oluline on, et SMITi pakutavate teenuste vajadusest lähtuvalt võimaldatakse SMITile ligipääs kõrglahutusega ortofotodele (sh WMS/WMTS).
2. Lisaks juhime tähelepanu, et huvipunktide ning aadressiandmete koondamisel ühtsesse süsteemi tuleb tagada nende praktiline kasutatavus elanikkonnakaitse, kriisi- ja kiirreageerimise ülesannete täitmisel. Operatiiv- ja järelevalvetegevuse käigus (sh pääste- ja tuleohutusosalased toimingud) võivad ametnikud tuvastada ebakõlasid aadressi-, objekti- või huvipunktide andmetes. Seetõttu tuleb eelnõu väljatöötamisel analüüsida ja selgelt reguleerida, millistel asutustel ning menetlusega on võimalik taotleda selliste andmete parandamist või täiendamist, et tagada alusandmete kvaliteet ja ajakohasus. Peame oluliseks, et eelnõu edasisel väljatöötamisel kaasatakse varajases etapis Päästeameti ning vajadusel ka tuleohutusteenuste osutajate esindajaid, et tagada kavandatavate lahenduste praktiline vastavus elanikkonnakaitse, pääste- ja tuleohutusosalaste ülesannete täitmise vajadustele.
3. Kui kavandavad muudatused mõjutavad andmevahetust rahvastikuregistriga või eeldavad rahvastikuregistri seaduse või selle rakendusaktide muutmist, palume kaasata

Siseministeeriumi eelnõu koostamise varajases etapis. Täiendavalt juhime tähelepanu, et kehtivates õigusaktides on mitmel juhul viidatud ADS-ile. ADS-i mõiste kasutamise lõpetamisel tuleb vastavad viited korrigeerida ka teistes õigusaktides.

4. Kavandatavad muudatused kogumis aitavad meie hinnangul suurendada riigi kontrolli kriitiliste andmete üle, parandada andmete kvaliteeti ning vähendada süsteemset killustatust. Positiivse mõjuna toome veel esile aeromöödistusandmete avalikustamise piirangute tugevdamise ja ligipääsutasemete kehtestamise, mis aitab vähendada riski, et ruumiandmeid kasutatakse pahatahtlikel eesmärkidel strateegiliste objektide analüüsimiseks. Samas peame oluliseks, et kavandatavate teenuste ja rahastusmodelite kujundamisel, sh omatulu teenimise võimaluste kaalumisel, ei seataks majanduslikke kaalutlusi riigi julgeoleku ja andmete kaitse vajadustest ettepoole. Juhime tähelepanu riskidele, mida tuleb VTK/tulevase eelnõu edasises arenduses täiendavalt käsitleda:

- 4.1. Mitmete seni tasuta või riigieelarvest kaetud teenuste kavandatav muutmine tasuliseks (nt täppisasukohamäärangu teenused, tellimuspõhine aeromöödistamine, ruumiandmete väärindamine) võib kaasa tuua täiendavate püsikulude tekkimise Siseministeeriumi valitsemisala asutustele. Kuna tegemist on sisejulgeoleku asutuste põhitegevust toetavate ja sisuliselt vältimatute teenustega, on oluline, et eelnõu väljatöötamisel toimub varajane kaasamine ning hinnatakse piisava detailsusega teenuste hinnastamist, kasutusmahte ja eelarvemõju, et vältida olukorda, kus muudatused tekitavad ettenägematu püsikulude kasvu ning tagada muudatuste eelarveline jätkusuutlikkus.

- 4.2. VTK näeb ette kõrglahutusega fotode kättesaadavaks tegemise üksnes autentimise ja õigustatud huvi alusel. Siseministeeriumi haldusala asutuste töös on aerofotod olulise tähtsusega (nt kadunud isikute otsimine, metsatulekahjud, sündmuskoha seire). Päästeamet võib vajada aeromöödistusandmetelt nähtavat teavet hoonete juures paiknevate energiaseadmete kohta (nt päikesepaneelid, akupangad või muud kütteseadmed), mis asuvad kas hoone katusel või eraldi hoone kõrval. Sellisel kontrollitav ja ajakohane info vähendab oluliselt järelevalve- ja menetlustoiminguteks kuluvat aega, sh planeeringute, ehitus- ja kasutuslubade kooskõlastamisel ning tuleohutuskontrolli ettevalmistamisel, ning toetab operatiivotsuste tegemist. Seetõttu tuleb tagada, et ligipääsupiirangud ei takistaks õiguskaitse-, pääste- ja kriisireguleerimise asutuste operatiivset tegutsemist, sh kriisiolukordades. Sisejulgeoleku ja riigikaitsega tegelevatel asutustel on püsiv õigustatud huvi ning sellest tulenev vajadus saada automaatne prioriteetne ligipääs vajalikele andmetele (sh kõrgema resolutsiooniga algandmed) nende seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.

- 4.3. Turvalisuse ja andmekaitse tagamiseks palume kaaluda täiendavalt järgmiste meetmete rakendamist:

- 4.3.1. Detailsem tegevuslogide süsteem. Palume kaaluda logimise täiustamist viisil, mis võimaldab selgelt tuvastada, milliseid andmeid on vaadatud ja millisel eesmärgil. Samas palume isikustatud logide puhul arvestada sisejulgeoleku asutuste töö eripäraga ning tagada, et logidele juurdepääs oleks piiratud nii, et see ei ohustaks menetlusaladust ega pooleliolevaid operatsioone. Sellisel juhul võib olla vaja piirata ka isiku õigust teada oma andmete töötlemisest ehk selline info ei saa vähemalt päringu tegemise hetkel jõuda andmesubjektini. Palume seda aspekti hinnata andmekaitsealases mõjuhinnangus.

- 4.3.2. Põhjendatud ja eesmärgipärane andmekasutus.

- Teeme ettepaneku rakendada eesmärgipõhiseid andmekasutusreegleid, kus tavakasutaja peab iga päringu puhul deklareerima, millisel eesmärgil andmeid kasutatakse.

- Teeme ettepaneku luua automatiseeritud teavitismehhanism registripidajale ebaharilike või deklareeritud eesmärgiga vastuolus olevate päringute tuvastamiseks.
 - Palume kaaluda päringuid puudutavate teavituste saatmist ka andmesubjektidele, arvestades seejuures menetlus- ja julgeolekuhuvidega.
- 4.3.3. Täiendavad ligipääsutasemed ja rollipõhine juurdepääs. Palume võtta kasutusele rollipõhine juurdepääsusüsteem, kus erinevatel kasutajatel on erinevad ligipääsutasemed vastavalt nende vajadustele ja õigustele.
- 4.3.4. Piiratum juurdepääs tundlikele andmetele. Peame oluliseks eristada selgelt avalikku ja tundlikku teavet, pakkudes kõrgemat kaitset riigikaitse- ja sisejulgeoleku objektide andmetele. Palume kaaluda teatud andmete kasutamisele rangemaid tingimusi, andes detailsema ligipääsu ainult eraldi põhjendatud taotluste alusel.
- 4.3.5. Masspäringute tegemise piiramine, täpsemalt reguleerimine või tervikuna keelamine. Peame oluliseks, et masspäringute tegemise võimaluse saavad ainult need isikud ja asutused, kellel on selleks selge ja põhjendatud vajadus. See peaks hõlmama andmetele ligipääsu andmist ainult eraldi lepingu alusel, kus on täpselt kirjeldatud, kuidas andmeid kasutatakse ja säilitatakse.
- 4.3.6. Eraisiku võimalus taotleda avaliku vaate piiramist põhjendatud juhul. Lisaks tehnilistele ja organisatoorsele meetmetele, mis peaksid aitama leida sobivat tasakaalu avaliku huvi ja eraelu puutumatuse vahel, teeme ettepaneku analüüsida ka võimalust anda kinnistu omanikule läbi lihtsa protseduuri võimalus põhjendatud juhul taotleda oma hoovi või objekti hägustamist ka avalikus vaates. VTK-s viidatakse vajadusele reguleerida ka orto- ja kaldaerofotode eraldusvõime piire, kuid ka sellisel juhul võib madalama eraldusvõimega avalikustatud ülesvõtte teatud juhul jääda isiku eraelu riivama. Selleks, et riive oleks ka üksikjuhul proportsionaalne, peab regulatsioon võimaldama üksikjuhtumeid paindlikult lahendada, näiteks võimaldada teha üksikjuhul otsuse eraelu kaitseks täiendava meetme rakendamiseks.
- 4.3.7. Strateegiliste objektide avaliku vaate piiramine. Riigikaitse- ja sisejulgeoleku objektide kõrglahutusega aeromöödistusandmed ei tohi olla avalikkusele kättesaadavad, sõltumata andmete kogumise ajast või avalikustamise viisist. Regulatsioon peab võimaldama lisaks eraisikute privaatsusele ka strateegiliste objektide piisaval määral hägustamist või asendamist avalikus vaates. See võimalus peab olema ka varasemate aastate andmete puhul, kui need on jätkuvalt relevantid, näiteks riigikaitse- ja sisejulgeoleku objektide (piirirajatised, kinnipidamisasutused, eriteenistuste hooned jms) puhul. Samuti palume hinnata, millist fototöötlust tuleb avalikustataval fotol kasutada, et see oleks riigikaitse vms eesmärgi saavutamiseks piisav. Näiteks võib olla vajadus kasutada hoopis andmete asendamist. Samuti on vaja kehtestada protseduur, kuidas need objektid määratletakse ja vajadusel jooksvalt muudatusi tehakse.

4.4. Andmehalduse tsentraliseerimine toob kaasa sõltuvuse kesketest infosüsteemidest, mis võib suurendada süsteemsete rikete või küberintsidentide mõjuulatust. Seetõttu on oluline tagada piisavad varulahendused, sh *offline* ligipääs kriitilistele andmetele olukorras, kus tavapärane süsteemitoime või side on häiritud. Juhtudeks, kus igasugune elektrooniline ligipääs on häiritud, tuleb kaaluda ka alternatiivseid andmete kättesaadavuse viise (kaardi trükifailid), et vältida olukorda, kus operatiivtegevus sõltub üksnes digitaalsest ligipääsust. Seetõttu tuleb täiendavalt hinnata tardkujul kaartide loomise teenuse lõpetamise asjakohasust.

4.5. Arvestades, et ulatuslike ja detailsete ruumiandmete koondamine kesksetesse infosüsteemidesse võib väärkasutuse, kompromiteerimise või lekke korral muuta need andmed sihipäraseks tööriistaks riigi enda vastu, tuleb kavandatavate IT-lahenduste puhul pöörata erilist tähelepanu küberturvalisusele, sealhulgas ligipääsuhalduse, loginise ja süsteemide turvalisuse terviklikule käsitlemisele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Pille Tees
pille.tees@siseministeerium.ee